

Обставини справи

Справа стосувалася рішень суду про розкриття медіа-компанією – заявником інформації про реєстрацію користувачів, які розмістили свої коментарі на її вебсайті *derStandard.at* (вебсайт газети «*Der Standard*»). Це сталося після коментарів, які нібито пов'язували політиків, зокрема, з корупцією чи неонацистами, які компанія-заявник видалила, хоча і відмовилася розкрити інформацію про коментаторів.

Заявник *Standard Verlagsgesellschaft mbH* – товариство з обмеженою відповідальністю, розташоване у місті Відні, яке видає газету «*Der Standard*» і керує новинним онлайн-порталом, на якому розміщені статті та дискусійні форуми на *derStandard.at*.

Реєструючись як користувач на вебсайті, що дозволяє коментувати статті, особи мали зазначати свої імена та адреси електронних пошт і за бажанням поштові адреси. На вебсайті конкретно вказувалося, що ця інформація публічно не буде розголошуватися і що компанія-заявник розкриватиме її лише в разі, якщо цього вимагає закон. Дискусійні форуми частково модерувалися. Були запроваджені правила коментування та модерації. За твердженнями компанії-заявника, вона переглядала 6000 коментарів на день, видаляючи багато з них, і надавала дані користувачів, коли було зрозуміло, що права були порушені.

Відповідні коментарі

У 2012 році на сайті була опублікована стаття, яка стосувалася, зокрема, К. С., який на той час був лідером регіональної політичної партії *Die Freiheitlichen in Kärnten* (FPK). Під цією статтею було розміщено понад 1600 коментарів користувачів, один із яких був таким:

«Корумповані політики-придурки забувають, [але] ми ні. ДЕНЬ ВИБОРІВ - ДЕНЬ РОЗПЛАТИ!!!!!!» (*Korrumpierte PolitArschlöcher vergessen, wir nicht WAHLTAG IST ZAHLTAG!!!!!!*).

Інший був таким:

«[Можна було] очікувати, що FPÖ/К, ... -опоненти зайдуть занадто далеко. [Цього б] не сталося, якби ці партії заборонили через нацистське відродження, яке триває». (*War zu erwarten, dass FPÖ/К, ... -Gegner ueber die Straenge schlagen. Waere nicht passiert, wenn diese Parteien verboten worden waeren wegen ihrer dauernden Nazi-wiederbelebung*).

К. С. і FPK попросили надати інформацію про коментаторів і видалити коментарі. Компанія-заявник видалила коментарі, але відмовилася розкрити запитувану інформацію.

У 2013 році було опубліковано інтерв'ю з Х. К., тодішнім членом національних зборів і генеральним секретарем Австрійської партії свободи (*Freiheitliche Partei Österreichs* – FPÖ). Під статтею був опублікований такий коментар:

«[Якби] ми постійно неправильно розуміли [значення] свободи вираження поглядів і якби підірив нашої конституції та дестабілізація нашої форми правління, як наслідок, підлягали покаранню – або, принаймні, якби [Закон про боротьбу з мафією] хоча б раз був

¹ Переклад цього рішення для огляду здійснила Анастасія Бойченко.

застосований до правоекстремістської сцени в Австрії – тоді [Х. К.] був би одним із найбільших злочинців у Другій республіці...» (würden wir nicht ewig meinungsfreiheit falsch verstehen und wäre das sägen an der verfassung und das destabilisieren unserer staatsform konsequent unter strafe gestellt, oder wäre wenigstens der mafiaparagraf einmal angewendet worden auf die rechtsextreme szene in österreich, dann wäre [H.K.] einer der größten verbrecher der 2ten republik ...)

Компанія-заявник знову видалила коментар, але відмовилася розкривати інформацію про користувача.

Судове провадження

К. С., *ФПК* і Х. К. ініціювали окремі провадження проти компанії-заявника з метою отримання користувацьких даних авторів коментарів для порушення проти них цивільного та кримінального проваджень. У справі К. С. та *ФПК* Верховний суд зрештою зобов'язав компанію-заявника надати позивачам користувацькі дані, дійшовши висновку про відсутність зв'язку між журналістською діяльністю і незаконним втручанням у право компанії-заявника на свободу преси. Позивачі продемонстрували наявність у них важливого правового інтересу в розкритті даних. У справі Х. К. Верховний суд також розпорядився оприлюднити дані користувачів, наводячи ті самі доводи, що й у попередньому рішенні.

Посилаючись на статтю 10 Конвенції (свобода вираження поглядів,) компанія-заявник скаржилася на рішення щодо розкриття персональної інформації про користувачів її порталу новин.

Оцінка Суду

Компанія-заявник стверджувала, що дані користувачів, про які йдеться, є журналістськими джерелами, тому були захищені конфіденційністю редакційної інформації так само, як і дані авторів листів від читачів, опублікованих у газеті. Вона також стверджувала, що Верховний суд не врахував конкретних обставин коментарів і не урівноважив конкуруючих прав, як того вимагає практика ЄСПЛ.

Уряд стверджував, що роль компанії-заявника як постачальника послуг хостингу, яка пропонує дискусійний форум на своєму вебсайті, відрізнялася від її ролі видавця статей. Як постачальник послуг хостингу, відповідно до Закону про електронну торгівлю вона мала обов'язок розкривати певні дані особам, які обґрунтовано заявляли про наявність у них переважаючого правового інтересу.

ЄСПЛ встановив, що оскільки коментатори зверталися до громадськості, а не до журналіста, їх не можна вважати журналістськими «джерелами». Проте існував зв'язок між публікацією компанією-заявником статей і розміщенням коментарів до цих статей на новинному порталі. На думку ЄСПЛ, загальна функція компанії-заявника полягала в

продовженні відкритого обговорення та поширенні ідей щодо тем, що становили суспільний інтерес, оскільки вони захищені свободою преси. ЄСПЛ також дійшов висновку, що зобов'язання розкривати інформацію про користувачів може мати стримувальний вплив на внесок в обговорення. Він нагадав, що Конвенція не передбачає абсолютного права на анонімність в інтернеті. Проте анонімність тривалий час є засобом уникнення помсти або небажаної уваги. Таким чином вона здатна сприяти вільному обміну думками, ідеями та інформацією, зокрема, в інтернеті. ЄСПЛ зауважив, що ця анонімність не буде ефективною, якщо компанія-заявник не зможе захистити її своїми засобами. Тому її скасування було втручанням у право компанії-заявника на свободу преси. ЄСПЛ постановив, що таке втручання мало легітимну мету захисту репутації інших та було законним.

ЄСПЛ зауважив, що справи не стосувалися кримінальної чи цивільно-правової відповідальності власне компанії-заявника. ЄСПЛ вважав, що спірні коментарі не були ані ворожими висловлюваннями, ані підбурюванням до насильства, а стосувалися двох політиків та політичної партії в політичних дебатах, що становлять суспільний інтерес. Завдання національних судів у цій справі полягало в урівноваженні конкуруючих інтересів: вони, як і Верховний суд, не зробили цього, зокрема не надали жодних причин щодо того, чому інтереси позивачів переважали над інтересами компанії-заявника у збереженні особистих даних користувачів у таємниці. ЄСПЛ установив, що для процесу урівноваження у справах, пов'язаних із розкриттям даних користувачів, може бути достатньо *prima facie* аналізу, який, однак, вимагає принаймні певного обґрунтування та урівноваження.

ЄСПЛ визначив, що національні суди загалом не урівноважили відповідних прав і не надали достатніх причин виправданню втручання у права компанії-заявника. Таким чином, рішення судів не були «необхідними в демократичному суспільстві», а тому мало місце порушення статті 10 Конвенції.

Висновок

Порушення статті 10 Конвенції (свобода вираження поглядів).

Рішення в цій справі ухвалене Палатою 7 грудня 2021 року й набуло статусу остаточного 7 березня 2022 року відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.